

Crna Gora

Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta

Adresa: Vaka Đurovića b.b.
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 410 100
fax: +382 20 410 101
www.mps.gov.me

Informacija o realizaciji inicijative za izgradnju Meunarodnog instituta za održive tehnologije na prostoru Jugoistočne Evrope (SEEIIST) na teritoriji Crne Gore

Projekat SEEIIST predstavlja jedan od najozbiljnijih regionalnih razvojnih, naučno-tehnoloških projekata koji je iniciran na prostoru Jugoistočne Evrope, na kojem se intenzivno radi od sredine 2017. godine. U pitanju je krupna istraživačka infrastruktura, pan-evropski naučno-tehnološki i medicinski projekat koji ima snažnu evropsku relevantnost i perspektivu.

SEEIIST projekat targetira jedan od najvećih društvenih, zdravstvenih izazova – borbu protiv kancera – koji je Evropa prepoznala i pozicionirala kao jednu od svojih specijalnih misija novog okvirnog programa za istraživanje i inovacije. Konkretno, radi se o infrastrukturi za kancer terapiju i istraživanje u oblasti biomedicine pomoću protona i težih jona, koja danas predstavlja najmoderniji i najefikasniji metod liječenja velikog broja tumora. Institut će tako biti koncipiran i kao prva zelena infrastruktura u oblasti liječenja kancera.

Dok u svijetu postoji samo 12 ovakvih centara, od kojih su 4 u Evropi, SEEIIST će imati niz jedinstvenih odlika jer će tehnologija biti znatno unaprijeđena zahvaljujući podršci 18 evropskih renomiranih institucija i klinika, od kojih treba posebno izdvojiti Evropsku organizaciju za nuklearna istraživanja (CERN) u Ženevi i Institut za istraživanje teških jona (GSI) u Darmštatu, SR Njemačka.

Institut će biti unikatan i zbog dualne prirode jer će 50% vremena biti posvećeno multidisciplinarnim kancer istraživanjima (što je globalna potreba), a ostatak za liječenje oko 500 pacijenata godišnje. Na taj način će se, pored liječenja oko 500 pacijenata na godišnjem nivou, omogućiti da veliki broj vodećih naučnika i praktičara iz regiona Jugoistočne Evrope i širom svijeta učestvuje u njegovom radu.

Kao takav, predstavlja dodatnu vrijednost za cijelu Evropu i daje poseban impuls i šansu da Evropa povрати leadersku poziciju u ovoj oblasti koju sada drži Japan, kao i da se evropska industrija vrši i pozicionira na ovom specifičnom tržištu. Ovo se posebno odnosi na mlade naučnike i istraživače, koji će imati pristup krupnoj istraživačkoj infrastrukturi u Regionu, čime će se značajno smanjiti ako ne i potpuno eliminisati njihov odlazak sa ovog područja (*brain-drain* u korist *brain-gain*).

Faze projekta

- I 2017-2018. Prva faza „Koncept projekta“ je završena. Najveći tehnološki i medicinski eksperti iz Evrope volonterski su pripremili ovaj dokument od oko 100 stranica.

- II 2019-2022. Finalizacija Studije dizajna – Izvještaj o tehni kom dizajnu, Biznis plan, Izbor lokacije
- III 2022-2023. Izrada tehni ke dokumentacije za glavnu zgradu, pripema tehni kih djelova, Potpisivanje Me unarodnog ugovora o uspostavljanju SEEIIST instituta
- IV 2023-2028. Izgradnja Instituta
- V 2028. Puštanje Instituta u rad

Hronologija realizacije projekta

Nakon predloga koncepta projekta 2016. godine, SEEIIST je dobio regionalni karakter potpisivanjem Deklaracije o namjeri 25. oktobra 2017. godine u Ženevi od strane 8 ministara nauke iz regiona (Albanija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Crna Gora, Kosovo*, Sjeverna Makedonija, Srbija i Slovenija; Hrvatska se složila potpisom ad referendum, dok se Gr ka odlu ila za status posmatra a).

U januaru 2018. godine, formiran je Me unarodni upravni odbor SEEIIST-a a njegovi lanovi su jednoglasno izabrali opciju razvoja Istraživa kog instituta za radioterapiju teškim jonima, u kojem e 50% ukupnog vremena (vrijeme kada nema tretmana pacijenata, no i i vikendi) biti odvojeno za biomedicinska i druga istraživanja a 50% dnevnog vremena za lije enje kancera, uklju uju i klini ka ispitivanja.

Politi ka podrška podignuta je na viši nivo potpisivanjem Memoranduma o saradnji od strane 6 premijera Regiona (Albanija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Crna Gora, Kosovo*, Sjeverna Makedonija) 5. jula 2019. na Samitu Berlinskog procesa u Poznanju.

lanovi Upravnog odbora su 8. avgusta 2019. godine, formirali SEEIIST asocijaciju koja je registrovana u Ženevi kako bi ovaj projekat u po etnim fazama crpio evropska sredstva, do odabira lokacije tj. države u kojoj e se institut graditi, nakon ega e biti registrovana me unarodna organizacija SEEIIST. Tako e, Asocijacija i CERN su zaklju ili Memorandum o saradnji kako bi CERN mogao biti glavni inkubator i logisti ki partner SEEIIST-a.

SEEIIST projekat je dobio i zvani nu politu ku podršku Vlade Švajcarske za kreiranje Mape puta nau ne diplomatije i pomo u pripremi me unarodnog ugovora kojim e dugoro no riješiti pravni status Instituta. Tako e, SEEIIST je uvršten u Ekonomsko-investicioni plan za Zapadni Balkan (DG NEAR) i Inovacionu agendu za Zapadni Balkan (DG R&I), ime je potvr en njegov zna aj i dodatno afirmisana njegova nau no-tehnološka, zdravstvena, ekonomska, kao i politu ka misija u regionu.

U septembru 2020. godine tim nau nika koji rade na razvojnom projektu SEEIIST pripremio je i podnio prijavu za uklju enje u Mapu puta Evropskog strateškog foruma za istraživa ku infrastrukturu (ESFRI). Uklju enje SEEIIST-a u ESFRI bi bio prvi slu aj da se projekat iz regiona JIE na e na ovoj listi, ime se otvaraju vrata za budu a zna ajna finansijska sredstva iz EU fondova za programe izgradnje nove istraživa ke infrastrukture (RI), te samim tim i sredstva neophodna za izgradnju i opremanje SEEIIST-a. Jedan dio ovih aktivnosti finansijski je pomogla

regionalna organizacija iz Trsta - Centralno-evropska inicijativa (CEI), a rezultati uključujući SEEIIST-a na pomenutu Mapu puta se očekuju u periodu oktobar/novembar 2021. godine.

Podršku realizaciji SEEIIST inicijative dala je i Međunarodna agencija za atomsku energiju (IAEA) sa sjedištem u Beču, koja je dio sistema Organizacije ujedinjenih nacija (OUN) odobravanjem regionalnog projekta za razvoj ljudskih resursa u vrijednosti od 0,5 miliona EUR. Projekat je započeo sa realizacijom 01. januara 2020. godine.

Naredni korak, koji je od posebne važnosti, predstavlja izbor lokacije SEEIIST instituta, koja bi trebalo da bude poznata do kraja 2021. godine. Komisija sačinjena od eksternih eksperata, van zemalja Jugoistočne Evrope, radi na definisanju detaljnih tehničkih uslova i potreba tj. osnovnih kriterijuma za odabir lokacije do kraja 2021. Ovaj izvještaj će biti dostavljen Vladi zemalja do septembra 2021 godine.

Osnovni uslovi za nominovanje lokacije za izgradnju SEEIIST instituta

Iako je izrada detaljnih kriterijuma u toku, već su poznati osnovni uslovi koje bi lokacija za izgradnju SEEIIST instituta trebalo da zadovolji. Sam Institut sa prati i objekta i se prostirati na površini od oko 7.000 m². Ta površina ne uključuje prostor koji je neophodan za konvencionalno dijagnostičko snimanje (CT, CT/PET, MRI), konvencionalne terapije, unutrašnji i spoljašnji prostor za životinje. Pored toga, predviđene su i nadzemne zgrade za laboratorije i kancelarije za tri vrste osoblja: osoblje koje upravlja objekta, osoblje za kliničke i veliki broj gostujućih naučnika iz saradnih instituta.

Uslovi koji su do sada poznati uključuju:

- Površinu zemljišta ne manju od 54.000 m² (300m x 180m), kako bi se zadovoljile sve potrebe i potencijalne buduće nadogradnje;

- Trafostanica koja opslužuje institut treba da ima kapacitet ne manji od 10 MVA;

- Protok vode za hlađenje opreme mora da obezbijedi najmanje 1.400 m³ po satu (0,4 m³/s);

- Geografski položaj SEEIIST-a trebalo bi da bude relativno blizu najvećeg nacionalnog kliničkog centra, iako je SEEIIST u medicinskom smislu uglavnom samodovoljan.

- Blizina međunarodnog aerodroma na nivou od 10 km je obavezna.

- Lokalne okolnosti treba da ispunjavaju visoke standarde kvaliteta života istraživača, ljekara, pacijenata i povezanih porodica.

Crna Gora posjeduje kapacitete da obezbijedi lokaciju za izgradnju SEEIIST instituta, što bi imalo nemjerljiv značaj za državu, ali i za kompletan region. Kako je krajnji cilj projekta liječenje pacijenata na najsavremeniji način, SEEIIST zapravo ima višestruku misiju u regionu, a to je pospješivanje tehnološkog razvoja i istraživanja iz oblasti biomedicine. Takođe, ovakva krupna naučnoistraživačka infrastruktura, koja će pokrenuti naučnu izvrsnost, spriječiti odliv talenata, podstaći inovacije, mobilnost, internacionalizaciju i transfer znanja, kao i razvoj ostalih komplementarnih tehnologija, naročito u digitalizaciji i korištenju zelene infrastrukture.

Važno je naglasiti da je Crna Gora jedina od zemalja koja je u proteklom periodu značajno podržala realizaciju projekta SEEIIST u finansijskom pogledu, i bila pokretač ključnih inicijativa.

S tim u vezi, predlaže se formiranje interresornog radnog tijela koje će okupiti stručne pojedince iz nadležnih resora Državne uprave kao i lokalne samouprave, na rukovodnim mjestima zbog značajnosti projekta, koji će zajedno raditi na pripremi potrebne dokumentacije za odabir lokacije za SEEIIST institut tj. ponudu lokacije u Crnoj Gori koja će zadovoljavati inicijalne a zatim i ostale uslove. Tako će, interresorno radno tijelo bi se proširivalo uključivanjem predstavnika drugih nadležnih organa/institucija u skladu sa potrebama i budućim razvojem projekta.

PREDLOG ZAKLJUČAKA

1. Vlada Crne Gore je, na sjednici od _____ 2021. godine, razmotrila i usvojila Informaciju o realizaciji inicijative za izgradnju Međunarodnog instituta za održive tehnologije na prostoru Jugoistočne Evrope (SEEIIST) na teritoriji Crne Gore.
2. Zadužuje se Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta da u saradnji sa kabinetom predsjednika Vlade formira interresorno radno tijelo koje će biti zaduženo za realizaciju inicijative za izgradnju instituta SEEIIST na teritoriji Crne Gore.
3. Zadužuje se Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma da preuzme sve neophodne organizaciono-logističke aktivnosti iz svoje nadležnosti u cilju definisanja tačne lokacije na kojoj bi se gradio Institut, kao i da preduzme sve druge aktivnosti definisane propisanim kriterijumima za izbor lokacije na kojoj će se isti graditi;
4. Zadužuje se Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma da preuzme sve neophodne organizaciono-logističke aktivnosti iz svoje nadležnosti u cilju ispunjenja svih uslova vezanih za izgradnju SEEIIST-a, u dijelu pitanja energije;
5. Zadužuje se Ministarstvo finansija i socijalnog staranja da preuzme sve neophodne organizaciono-logističke aktivnosti iz svoje nadležnosti u cilju obezbjeđenja finansijskih sredstava neophodnih za participaciju u projektu izgradnje SEEIIST-a na teritoriji Crne Gore;
6. Zadužuje se Ministarstvo ekonomskog razvoja da preduzme sve neophodne organizaciono-logističke aktivnosti iz svoje nadležnosti u cilju ispunjenja svih uslova vezanih za izgradnju SEEIIST-a na teritoriji Crne Gore;
7. Zadužuje se Ministarstvo zdravlja da preduzme sve neophodne organizaciono-logističke aktivnosti iz svoje nadležnosti u cilju ispunjenja svih uslova vezanih za izgradnju SEEIIST-a na teritoriji Crne Gore;
8. Zadužuje se Ministarstvo vanjskih poslova da preduzme sve neophodne organizaciono-logističke aktivnosti iz svoje nadležnosti u cilju ispunjenja svih uslova vezanih za izgradnju SEEIIST-a na teritoriji Crne Gore;

9. Interresorna radna grupa bi e proširena uklju ivanjem predstavnika i drugih nadležnih organa/institucija, shodno potrebama i budu em razvoju projekta;
10. Interresorno radno tijelo je u obavezi da podnosi izvještaj Vladi Crne Gore na mjese noj osnovi o realizaciji svojih aktivnosti.